

ZÁKLADY PEDAGOGIKY VOLNÉHO ČASU

Přednáška z předmětu
Společenskovední základ

Přednášející: **doc. PhDr. Tomáš Čech, Ph.D.**

VOLNÝ ČAS

- Čas, v němž člověk koná převážně **svobodně a dobrovolně** činnosti pro sebe nebo pro druhé **ze svého vnitřního popudu a zájmu**.
- Bývá definován rovněž jako **výsledek** celkového času v životě člověka, od kterého **odečteme čas potřebný k uspokojování biologických a sociálních potřeb** (spánek, syčení, hygiena...) **a povinnosti vyplývající z návštěvy školy a zaměstnání (free time)**.

- U dětí a mládeže je z výchovných důvodů žádoucí jeho **pedagogické ovlivňování**, usměrňování, jelikož volný čas skýtá obrovský prostor a potenciál pro osobnostní rozvoj jedince, ale také řadu rizik, pokud není tento prostor smysluplně zaplněn a dítě si musí hledat podněty samo (**leisure**).

- **Je protipólem kvalitního pracovního nasazení** (ve škole i zaměstnání).
- **Podílí se na vytváření hodnotového systému dětí i dospělých.**
- **Podporuje mnohostranný rozvoj osobnosti jedince** (vůle, seberegulačních vlastností aj.).
- **Vytváří a ovlivňuje sociální vztahy, sociální interakci a komunikaci.**
- **Mnohé aktivity podporují zdraví, tělesný vývoj a zdravý životní styl.**
- **Působí efektivně jako prevence rizikového chování.**

Edukativní charakter prostředí školy a volného času

<p>EDUKACE VE ŠKOLE</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ POVINNOST ■ VNĚJŠÍ MOTIVACE ■ EDUKATIVNÍ CÍL jako STANDARD ■ TRADIČNÍ výchovné prostředky a formy ■ FORMÁLNÍ UČITEL jako zákonodárce(nejen) ■ VĚKOVĚ HOMOGENNÍ SKUPINY ŽÁKŮ 	<p>EDUKACE VE VOLNÉM ČASE</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ SVOBODA ■ VNITŘNÍ MOTIVACE ■ VOLBA VLASTÍCH CÍLŮ ■ NETRADIČNÍ výchovné prostředky a formy ■ NEFORMÁLNÍ PEDAGOG jako představitel mravních norem ■ (nejen) VĚKOVĚ HETEROGENNÍ SKUPINY DĚTÍ
---	---

VÝCHOVA VE VOLNÉM ČASE

Jedná se o pedagogické ovlivňování jedince, které se vyznačuje těmito znaky:

- probíhá mimo povinné vyučování;
- probíhá zpravidla mimo bezprostřední vliv rodiny (ale v úzké kooperaci);
- je institucionálně zajištěná (institucí, organizací, souborem...);
- uskutečňuje se převážně ve volném čase.

Poskytuje příležitost k:

- *racionálnímu využívání volného času;*
- *formování hodnot a zájmů;*
- *uspokojování a kultivování potřeb;*
- *rozvíjení specifických schopností;*
- *upevňování žádoucích morálních vlastností.*

■ Je důležitou součástí **psychohygieny** dítěte; kvalitní podněty jsou efektivním **způsobem odpočinku, relaxace, rekreace a zábavy** a **odrážejí se ve studijních i pracovních výkonech** člověka.

Funkce výchovy ve volném čase

- **výchovná;**
- **vzdělávací;**
- **zdravotní;**
- **sociální;**
- **preventivní.**

KVALITA VOLNÉHO ČASU
(z hlediska podnětů, vyváženosti, vztahů atp.)

JE PŘÍMO ÚMĚRNÁ

KVALITĚ ŽIVOTNÍHO STYLU ČLOVĚKA

PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU VS. VÝCHOVA VE VOLNÉM ČASE

- **Pedagogika volného času**
Vědní obor, který se zabývá teoretickými i praktickými aspekty výchovy ve volném čase
- **Výchova mimo vyučování**
 Jednou z **oblastí výchovy**, která využívá specifické metody a formy práce vzhledem k výchovnému působení na jedince ve volném čase

Prostředky výchovy ve volném čase

- hra,
- média,
- umění,
- sport
- lidová kultura atd.

VÝCHOVA ZÁŽITKEM

- Znovuobjevená metoda založená na **intenzivních prožitcích** a **zkušenostech** získaných aktivní účastí v programu zahrnující zpravidla fyzicky náročné činnosti spojené s určitou mírou kontrolovaného rizika, převážně ve vnějším, přírodním i městském prostředí („outdoorové aktivity“).
- Zaměřeny na **rozvoj sebepojetí, sociálních vztahů a vztahů k životnímu prostředí**, proto mimo fyzického výkonu zahrnují obvykle **sebereflexi, reflexi interakce a pozorování prostředí**.
- Předpokládá se, že **prožití** a **zpracování** (řízená reflexe) takto **získaných podnětů** může vést ke **změně chování a jednání** a k **pozitivnímu rozvoji osobnosti**.

ANIMACE

- Forma výchovné práce založená na vztazích, **nedirektivních** a **akčních metodách** povzbuzování mladých lidí k hledání vlastní cesty životem a schopnosti realizovat svou **svobodu a autonomii** (např. prostřednictvím vztahu k lidové kultuře a folkloru).
- Předpokládá se množství přiměřených, zajímavě strukturovaných pozitivních možností **seberealizace** (sport a akce s intenzivním rekreačním režimem, kultura zejména aktivně provozovaná, např. **ve folklorním souboru**, společensky prospěšná činnost aj.).

Důraz kladen na: *otevřenost výchovné situace, dobrovolnost, možnost volby, prostor pro iniciativu, na vytváření rezistence k neg. vlivům atd.*

- Forma komunitní práce, zaměřena např. na **duševní, tělesný a sociální život** lidí v určité oblasti, který vede k novým prožitkům a zkušenostem, umožňuje jim sebeuvědomění, sebevyjádření, vědomí sounáležitosti s komunitou

13

EDUTAIMENT

- Zábavná výuka, vzdělávání prostřednictvím zábavy, spojení zábavy se vzděláváním ve smyslu Komenského „škola hrou“.
- Termín vznikl z anglických slov **education** (výchova a vzdělávání) a **entertainment** (zábava).
